

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Ισοζύγιο πληρωμών
- β. Μεγάλη Ιδέα
- γ. Εθνικές γαίες

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση:

- α. Η Γαλλική Επανάσταση και οι Ναπολεόντειοι πόλεμοι ευνόησαν ιδιαίτερα την ελληνική ναυτιλία.
- β. Τα αγροτικά προϊόντα αντιπροσώπευαν σταθερά το 1/3 σε αξία των εξαγωγών της Ελλάδας.
- γ. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία απορροφούσε το σύνολο σχεδόν των εξαγωγών της σταφίδας της Ελλάδας.
- δ. Η Σύρος αναδείχθηκε στο πιο σημαντικό ναυτικό κέντρο της Ελλάδας στα χρόνια μετά την Επανάσταση.
- ε. Ο ναυτικός αποκλεισμός από του Αγγλο-Γάλλους, το 1854, ευνόησε την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιοι λόγοι οδήγησαν στον πολυτεμαχισμό των εθνικών γαιών (μονάδες 6) και ποιες συνέπειες προκλήθηκαν σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο (μονάδες 5);

Μονάδες 11

ΘΕΜΑ Β2

- α.** Για ποιους λόγους παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα η εμπορική κίνηση στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα (μονάδες 7) και
- β.** Ποια ήταν η σημασία του εξωτερικού εμπορίου για την οικονομία της Ελλάδας τον 19^ο αιώνα (μονάδες 7);

Μονάδες 14

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που σας δίνεται και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναλύσετε το γεγονός της μετάβασης της ελληνικής ναυτιλίας από την εποχή του ιστιοφόρου στην εποχή του ατμόπλοιου.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Παρ' όλο που τα Ιόνια νησιά πρωτοπόρησαν στο θέμα της ακτοπλοΐας με ατμό, μια και δεν ανήκαν τότε στο ελληνικό κράτος, η δημιουργία της περίφημης «Ελληνικής Ατμοπλοΐας» (Σύρος, 1856), θεωρείται τομή στις απαρχές της καθιέρωσης του ατμού στην ελληνική ναυτιλία. Ακολουθώντας τις τάσεις των ευρωπαϊκών κρατών, το ελληνικό κράτος, μαζί με την Εθνική Τράπεζα και μια μικρή ομάδα εμπόρων της Διασποράς, δημιούργησαν με επιδοτήσεις την πρώτη μετοχική ατμοπλοϊκή εταιρεία της Ελλάδας. Η λεγόμενη «Συριανή» ατμοπλοϊκή εταιρεία ανέλαβε από το 1857 τη διεξαγωγή των τακτικών ατμοπλοϊκών γραμμών για τη μεταφορά ταχυδρομείου και επιβατών. Λειτουργήσε επί 36 χρόνια και διέθετε συνολικά στόλο δέκα ατμόπλοιων.

Η τάση ίδρυσης ευρωπαϊκών μετοχικών εταιρειών με τακτικές ατμοπλοϊκές γραμμές για τη μεταφορά επιβατών αυξήθηκε στη

Μεσόγειο, κυρίως στο γύρισμα του αιώνα. Ο χώρος της Μεσογείου αναδείχθηκε προσοδοφόρος και προσείλκυσε το ενδιαφέρον αρκετών Ελλήνων κεφαλαιούχων της Διασποράς, οι οποίοι μετά την ίδρυση της «Ελληνικής Ατμοπλοΐας», επένδυσαν στην ελληνική ατμοπλοΐα συστήνοντας νέες εταιρείες μετοχικού χαρακτήρα.

Η διαδικασία μετάβασης από τα ιστιοφόρα στα ατμόπλοια για την ελληνική πλοιοκτησία διακρίνεται σε δύο φάσεις. Η πρώτη διήρκεσε σχεδόν δεκαπέντε χρόνια, από τις αρχές του της δεκαετίας του 1880 μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1890, ενώ η δεύτερη φάση κράτησε άλλα δεκαπέντε χρόνια, από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα έως τις παραμονές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Τζελίνα Χαρλαύτη, «Η εμπορική ναυτιλία. Η μετάβαση από τα ιστιοφόρα στα ατμόπλοια»,

Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ. 5^{ος}, σ. 96-98

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στις μετακινήσεις των αγροτικών πληθυσμών εντός των ορίων της χώρας (μονάδες 11) και προς το εξωτερικό (μονάδες 14) στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τα αίτια της υπερατλαντικής μετανάστευσης και της εμφάνισής της τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο (1890-1924) είναι σε γενικές γραμμές παρόμοια μ' εκείνα της ευρωπαϊκής μετανάστευσης και οφείλονται στην σύμπτωση τριών παραγόντων: της δυνατότητας εύρεσης εργασίας, των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν στις χώρες από τις οποίες μετανάστευαν και της επιθυμίας και της δυνατότητας των ανθρώπων να μεταναστεύσουν. Η παραγωγική έκρηξη και η κατάρρευση του εμπορίου της ελληνικής σταφίδας ενέτειναν την υπερατλαντική μετανάστευση από τις σταφιδοπαραγωγικές περιοχές, καθώς και από τις γειτονικές, οι οποίες τους έστελναν εποχικούς εργάτες.

Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αι., Αλ. Κιτρορέφ, «Η υπερατλαντική μετανάστευση»,

τ.Α1 σ. 134.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

«Η συγκεκριμένη κατεύθυνση των πληθυσμιακών ρευμάτων που προέρχονται από την ύπαιθρο διακρίνεται σε δύο τύπους:

Από τη μια μεριά αυτές που έχουν κατεύθυνση προς τα αστικά κέντρα της Ελλάδας, και τροφοδοτούν μια διαδικασία δημιουργίας αστικών κέντρων στο εσωτερικό της χώρας. Από την άλλη μεριά, οι μετακινήσεις που κατευθύνονται άμεσα προς το εξωτερικό. Από τα δύο αυτά μεταναστευτικά ρεύματα, το σημαντικότερο σε έκταση είναι το δεύτερο που αποτελεί την κύρια μορφή πληθυσμιακής κίνησης του συνόλου του ελληνικού χώρου. [...] Μετά από μία πρώτη φάση, όπου πολλοί έλληνες συγκεντρώθηκαν στο ελεύθερο βασίλειο, που εξασκούσε μόνιμη έλξη στους πληθυσμούς αυτούς, το ρεύμα που ξεκίνησε από την ελεύθερη Ελλάδα προς τις τουρκοκρατούμενες περιοχές ξαναπήρε μία γρήγορη άνοδο. Όπως υποστηρίζει ο Κ. Dieterich, ολόκληρος ο ελληνικός πληθυσμός της Μικράς Ασίας αυξάνει πάνω από 50% στο διάστημα 1885-1910, και το μεγαλύτερο ποσοστό αυτής της αύξησης οφείλεται στην εισροή μεταναστών».

Κ. Τσουκαλάς, *Εξάρτηση και αναπαραγωγή. Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών στην*

Ελλάδα (1830-1922), Αθήνα, 5^η έκδοση 1987, σσ. 106-108